

Desni ekstremizam

PROTIČUĆI

SADRŽAJ:

- Obnova povijesnog fašizma /4/**
- Povratak fašista u službu /6/**
- Čelavi nacisti i nacisti u odijelima /16/**
- Karakteristike suvremene ekstremne desnice /22/**
- Primjeri suvremene zapadnoeuropske ekstremne desnice /26/**
- Primjeri suvremene istočnoeuropske ekstremne desnice /29/**
- Opasnost desnog ekstremizma u Hrvatskoj i regiji /36/**
- Teorija ekstremizma /44/**

FAŠIZMA

Antifašistički pokret se danas nalazi pred velikim izazovima koji između ostalog uključuju i postavljanje pitanja gdje je taj fašizam protiv kojeg se bori i može li se cijeli politički pokret graditi na protivljenju drugom pokretu bez jasnog nuđenja alternative. Brošura "Desni ekstremizam" ima za cilj davanje osnovnih informacija o povijesti, karakteristikama i izvorima ekstremne desnice nakon Drugog svjetskog rata. Proučavanje tog fenomena ključno je za razumijevanje nužnosti antifašističkog pokreta u suvremenom svijetu. Ova brošura nije sveobuhvatna enciklopedija desnog ekstremizma nego uvodna i edukativna brošura namijenjena prije svega mladima koji žele bolje razumjeti svijet oko sebe. Nadamo se da će u njoj neke odgovore naći već aktivni antifašisti, kao i oni koji će to tek postati.

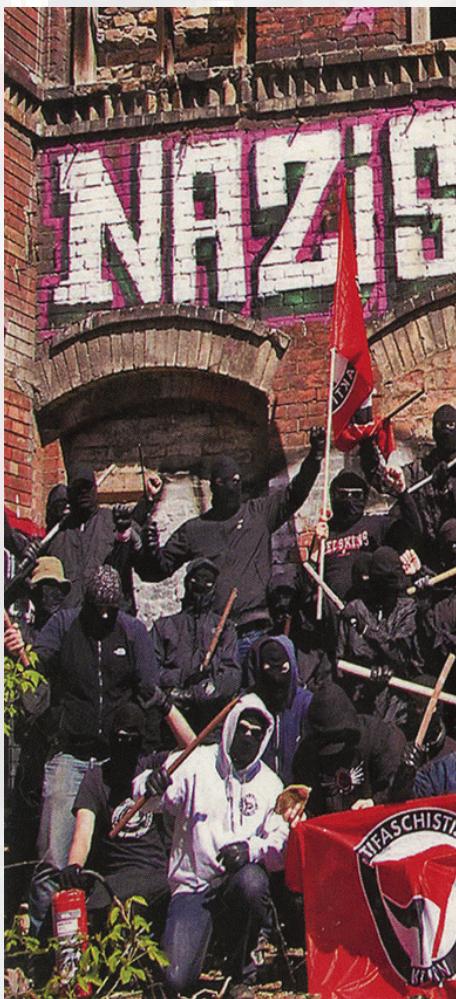
Obnova povijesnog fašizma

Desni
ekstremizam

4

Kada se prije gotovo cijelog stoljeća pojavio pokret koji je sam sebe prozvao fašizmom, on u zemljama koje su se nazivale "demokratskim svijetom" nije izazvao nikavu posebnu paniku. Osim izravno ugroženih skupina, političke ljevice i sindikata protiv kojih je taj fašizam primarno bio usmjeren, nije bilo gotovo nikoga tko bi u novom političkom pokretu video novog i posebno opasnog neprijatelja. Vlade i političari zemalja koji su zadržale parlamentarni oblik vladavine, bilo da su dolazili iz liberalnih ili konzervativnih stranaka, ne samo da su prihvaćali fašističke pokrete i režime kao legitimne sudionike politike, nego su povremeno izražavali i divljenje njihovom efikasnošću. Ratni britanski premijer i simbol britanskog otpora Silama osovine u Drugom svjetskom ratu, Winston Churchill, za osnivača prvog fašističkog režima Benita Mussolinija izjavio je učinio "uslugu cijelom svijetu" i "pokazao kako se treba nositi sa subverzivnim elementima". Čak i nakon najkrvavijeg rata u povijesti, Churchill je izražavao žaljenje zbog toga što su se fašistička Italija i Britanija našle na suprotstavljenim stranama.

Ali grozote nacizma, Holokausta i drugih genocida koji su provođeni tijekom Drugog svjetskog rata iz temelja su promijenili svijet. U tom ratu stvoren je antifašizam kao pokret. Kada ovdje govorimo o antifašističkom pokretu, onda ne mislimo na anti-Hitlerovski savez, dakle ne govorimo o vojnim

savezništvima velikih sila, nego govorimo o društvenom pokretu koji je bio izraz velike averzije masa prema fašističkim režimima koji su vladali gotovo cijelom Europom. Taj pokret zadržao je veliku mobilizacijsku snagu koja je bila čvrsta brana obnovi fašističkih pokreta. To naravno nije značilo da nisu postojale podzemne grupe i organizacije simpatizera povijesnog fašizma. Dio njih uspio se obnoviti kao politički faktor svega nekoliko godina nakon kraja rata. Tako su u Njemačkoj postojale Stranka njemačkog carstva (Deutsche Reichspartei) i Socijalistička stranka carstva Njemačke (Sozialistische Reichspartei Deutschlands). Ove stranke imale su određen, ali vrlo kratkotrajan uspjeh.

Desni
ekstremizam

5

Povratak fašista u službu

6

Puno važnije od tih grupa bili su oni fašisti koji su uključeni u poslijeratni politički poredak zemalja koje su se predstavljale kao demokratske, bilo kao pojedinci, bilo kao cijele organizacije. Tako je gotovo cijela struktura zapadnonjemačkih tajnih službi u stvari preuzeta od nacista. Još prije kraja rata, vojne strukture zapadnih saveznika, prije svega Britanaca i Amerikanaca, počele su iskorištavati naklonost bivših fašista prema njihovim zemljama kao antikomunističkim silama. Anticipirajući budući Hladni rat, preteča CIA-e, Office of Strategic Services (OSS), kao suradnike je regrutirao iste ljudi koji su posao antikomunističkih tajnih službi odradivali i u fašističkim režimima. Neka od najpoznatijih imena koji su promijenili poslodavca bez da su promijenili politička uvjerenja su Talijani Pino Rauti, Junio Valerio Borghese i posebno Nijemac Reinhard Gehlen, čovjek kojeg su američke tajne službe regrutirale 1946. Gehlen je dobio mandat da od bivših nacističkih agenata stvori novu sigurnosnu mrežu koja je pedesetih bila osnova stvaranju zapadnonjemačke Savezne obavještajne službe (BND) na čijem je čelu Gehlen bio sve do 1968.

Te nacističke strukture nakon završetka hladnog rata postale su javnosti poznate kao mreža Gladio, osmišljena kao tajna organizacija NATO-a u zemljama čija je službena zadaća bila organizirati sabotere u slučaju dolaska komunista na vlast. Gladio je postojao tijekom cijelog Hladnog rata i osim starih fašista preuzetih izravno iz poraženih režima, regrutirao je i velik broj novih neonacističkih grupa i organizacija.

U hladnoratovskom periodu, osnovni zadatak sigurnosnih službi zapadnoeuropskih država i njihovih američkih saveznika bila je borba protiv onog što su doživljavali kao utjecaj neprijatelja u njihovoј zemlji. Optužba za suradnju s neprijateljem tako se prihodno mogla proširiti na cijelu ljevicu, čak i onu koja nije imala veze sa Sovjetskim savezom ili još šire na sve pokrete koji su upozoravali na nedemokratske prakse vlada u zapadnim državama. Tako je američki agencija za sprječavanje domaće subverzije COINTELPRO djelovala ne samo protiv komunista (prosovjetskih ili antisovjetskih), nego i protiv cijelog pokreta za ljudska prava, prava crnaca, ženskih prava itd... Na listi opasnih osoba te agencije

našli su se i Martin Luther King i studenti koji su prosvjedovali protiv rata u Vijetnamu. U nekim zemljama Europe ili Latinske Amerike, borba protiv subverzivnih elemenata uključivala je i poticanje i podupiranje vojnih pučeva i uspostavu drugih autoritarnih režima koji će imati slobodnije ruke provođenju "nacionalne sigurnosti". Osnovna legitimacija za pojačavanje represije bila je strategija tenzije.

Desni
ekstremizam

7

Reinhard Gehlen s pripadnicima Wermahtove protuobavještajne službe

Danas je poznato kako su neonacističke grupe povezane s tajnim službama zemalja kao su Italija, Grčka i Turska izvodile čitav niz akcija, uključujući i terorističke napade za koje su okriviljavale ljevicu kako bi pojačale ovlasti. Neki od najpoznatijih od tih napada su napad na banku na Piazza di Fontana 1969. u Milanu za koji je tek devedesetih dokazano da ga je izvela neonacistička grupa Novi poredak, iako je za njega optužen ljevičar Giuseppe Pinelli koji je prilikom ispitivanja u policiji "ispao kroz prozor". Ovi događaji tema su poznate drame "Slučajna smrt jednog anarhistu" nobelovca Darija Foa.

Ćelavi nacisti i nacisti u odijelima

Desni
ekstremizam

8

Osamdesetih godina dolazi do neke vrste obnove popularnosti desnog ekstremizma, što je djelomično, iako ne sasvim povezano s strukturama Gladio. S jedne strane pojavila se moda neonacizma među mladima u radničkoj klasi zapadne Europe. Taj obnova izravno je vezana uz nestanak tzv. države blagostanja i agresivniju primjenu neoliberalnih mjera. Zapadnoeuropske države suočavale su se s tadašnjom krizom kapitalizma rezanjem socijalnih prava, privatizacijom i zatvaranjem državnih poduzeća. Te mjere proizvele su masovnu nezaposlenost, porast privremene zaposlenosti, uskraćivanje velikom dijelu radničke klase dostupnosti kvalitetnog zdravstvene zaštite, školovanja itd... Ukratko, vrijeme uspostave neoliberalizma dovelo je veliki dio zapadnoeuropske radničke klase u situaciju velike nesigurnosti. Te mjere bile su najizrazitije provodene prvo u Britaniji i izazvale su logičan otpor radničke klase. To je doba velikih rudarskih i željezničarskih štrajkova protiv konzervativne vlade Margaret Thatcher.

Istdobro, došlo je do rasta n o v i h nacističkih pokreta kojima je glavni cilj podijeliti radničku klasu na "prave Engleze" i migrante. Nacisti su uvjeravali britansku radničku klasu da uzrok njihove sve teže situacije nije politika vlade, nego da su to njihovi kolege druge boje kože ili drugog porijekla. Nacisti su tu svoju prljavu agitaciju provodili među mladim ljudima radničkog porijekla i za taj cilj su preuzimali upravo one supkulture za koje su mladi radnici bili najviše zainteresirani - skinhead i navijačku supkulturu.

Skinhead supkultura poznata je po karakterističnim

kratkim frizurama i čizmama. Iako je medijskom propagandom skinhead kultura proglašavana nacističkom, ništa ne može biti dalje od istine. Skinhead supkultura kao izraz ponosa na pripadnost radničkoj klasi ne samo da nije rasistička, nego su je u Britaniju donijeli upravo imigranti s Jamajke koji su kasnije bili glavne žrtve nacističkih napada.

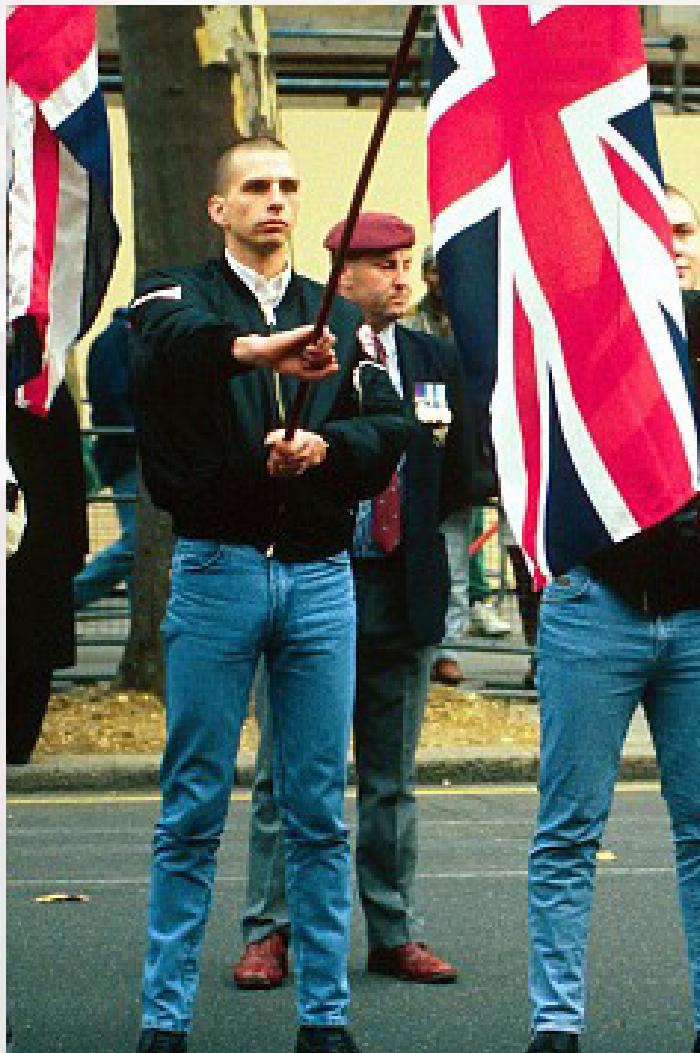
U dobrom dijelu istočnoeuropskih zemalja upravo su čelavi nacisti prvi donijeli elemente skinhead supkulture, što je prouzročilo potpuno pogrešno izjednačavanje te supkulture s nacizmom. Taj veliki nesporazum u zemljama kao što je Hrvatska nažalost traje do danas iako nacisti više ne dominiraju čak ni na toj sceni. Ovaj pokušaj otimanja skinhead supkulture svoje najsnažnije izraze imao je u glazbenom pokretu Rock Against Communism i povezanim međunarodnih političkim grupama Krv i čast (Blood&Honour) i Combat 18.

Kroz skinhead i navijačku supkulturnu razvijao se rasistički huliganizam koji je karakteriziralo nasilno isključivanje migranata iz javnog života u radničkim naseljima i naposljeku pokušaj istjerivanja migranata razbijanjem njihove imovine i fizičkim napadima na njih. Otpor takvom obliku nasilja moglo je biti samo fizičko suprotstavljanje nacističkim huliganima što je potaknulo obnovu Antifašističkih akcija kao borbenih organizacija za suprotstavljanje nacista. Povijest razvoja ovih organizacija biti će detaljnije objašnjena u nekim budućim publikacijama.

S druge strane, osim ovih čelavih nacista, osam-

desete su i godine upliva desnog ekstremizma u mainstream politiku, tj. pojave nacista u odijelima. Ovdje prije svega mislimo na ono što se naziva desnim populizmom, koji je ponegdje bio izravno povezan s nacističkim huliganima, ali je imao i druge strategije koje su više po ukusu konzervativno orijentirane srednje klase. Pojava novih stranaka, koje su odbijale izravnu identifikaciju s povijesnim fašizmom, ali su uvelike preuzimale neke funkcije povijesnih fašističkih pokreta, osnovna je manifestacija ovog desnog populizma. Najistaknutiji primjeri ovakvih stranaka su britanska i francuska Nacionalna fronta i Stranke progrusa u Danskoj i Norveškoj koje su doživjele i neke znatne parlamentarne uspjehe. Ovaj pokret bio je velika inovacija za desne ekstrem-

iste. On je označio uvođenje politika povijesnog fašizma u građansku politiku tadašnje Europe. Desni populisti su izravno odbijali identifikaci-

Britanski nacisti osamdeset

ju s fašizmom, iako su ga u stvari samo prilagodili novoj situaciji. Dakako, oni više nisu marširali u vojnim uniformama i zagovarali novi svjetski poredat, oni nisu bili antisemiti niti su bili antiamerički raspoloženi.

ih imitiraju skinhead modu

htjeli preuzeti dio biračkog tijela ekstremne desnice tako da su ekstremne politike u velikoj mjeri postale dio legitimne politike Zapadne Europe.

Oni su zagovarali čuvanje "europskih vrijednosti" za "prave Europljane", veću represiju prema radničkoj klasi i posebno najpotlačenijem dijelu te klase - migrantskim radnicima.

Desni ekstremizam

11

Od perioda osamdesetih, desni populizam proširio se i postao relevantna snaga u gotovo svim zapadnoeuropskim državama. O osnovnim karakteristikama, politikama i metodama ovog pokreta biti će detaljnije riječi u narednom poglavljtu. Posebno je međutim zabrinjavajuće da je desni populizam uvelike utjecao i na druge, veće stranke, koje su

Karakteristike suvremene ekstremne desnice

12

Jedna od potencijalno najvećih zamki antifašističkog pokreta je koncentracija na borbu samo protiv manifestacija simpatija prema povijesnog fašizmu. Iako supkulturne grupice čelavih nacista ili uličnih bandi Hitlerovih fanova još uvijek čine ozbiljan problem manjinama ili ljevičarskim aktivistima u većini zemalja, oni su ipak samo dio mnogo šireg problema. Dobar dio lukavijih nacista, s mnogo većom političkom moći, davno je odustao od izravne identifikacije s Mussolinijem ili Hitlerom, kao i dijelovima njihovog programa koji ne mogu biti središte političkih sukoba u suvremenoj Europi. Ipak, njihove prilagodbe fašizma suvremenim uvjetima na neizravan način pokazuju istu funkciju koju su imali i povijesni fašizmi. Ovo su neke od njih.

1) Zagovaranje podjela i širenje mržnje

Povijesni fašizmi svoje su uspjehe zasnivali na širenju paranoidne panike od "onih drugih" i drugačijih koji ne trebaju biti dio "naše zajednice". Ti "drugi" često su uključivali članove zajednice, susjede koji su zbog svojeg porijekla, seksualne orijentacije ili pripadnosti lijevim političkim pokretima trebali biti izbačeni da bi zajednica ostala čista i skladna. Kao što je poznato, najizrazitiji primjer toga je Holokaust, pokušaj istrebljenja europske židovske zajednice od strane nacista i njihovih saveznika. Dakako, pošto židovske zajednice u suvremenoj Europi čine znatno manji dio stanovništva suvremene Europe nego što je to bilo prije Drugog svjetskog rata, antisemitizam ne može imati istu mobilizaciju ulogu koju je igrao tada. Stoga suvremeni desni ekstremizam ne inzistira toliko na antisemitizmu, koliko na islamofobiji. Uvjerljivo najveća vidljiva manjina u suvremenoj Zapadnoj Europi upravo su migranti iz zemalja s muslimanskim većinom. Zapadna Europa desetljećima je imala politiku privlačenja migranata iz svojih bivših kolonija kako bi nalazila dovoljno jeftine radne snage za svoj poslijeratni ekonomski bum. "Problem" je nastao kada ta radna snaga više nije mogla ostati u statusu "gastarabajera", tj. privremenih radnika pošto je dobar dio njih ostao i izgradio svoj život u zemlji

doseljenja. Nekad radnici bez ikakvih političkih i ekonomskih prava sada postaju sastavni dio društva koji naravno želi ravnopravnost s ostatkom društva. Borba protiv ravnopravnosti tih ljudi jedna je od osnovnih karakteristika zapadnoeuropeiske ekstremne desnice. Ta borba često se prikazuje kao borba protiv "ilegalne imigracije". Ti "ilegalci" u stvari su također

Desni
ekstremizam

13

Rasistički plakat Švicarske narodne stranke

sastavni dio radne snage zemlje, njihov status prešutno se tolerira dok god nemaju zahtjeve za političkim i ekonomskim pravima, tj. dok bez građanskih prava odraduju najteže poslove za najniže nadnice. Islamofobija i rasizam osnovni su mehanizmi zadržavanja tog dijela radničke klase u obespravljenom položaju.

Islamofobija se često prikriva iza tobože progresivne i legitimne kritike islama i njegove konzervativnosti. Jedan od najpoznatijih primjera takve islamofobije je objava karikatura proroka Muhameda u zapadnim medijima. Zapadnoeuropsi desničarski listovi objavu tih karikatura pravdaju "slobodom govora" i koriste bijes muslimana kako bi dokazali urođenu netrpeljivost i agresivnost islama. No, bijes muslimana nije manifestacija njihove vjere, nego nepristajanja na ponižavanje i diskriminaciju njihove zajednice. Unatoč pokušajima zamućivanja cijele priče,

nema nikakve razlike između karikature muslimana kao terorista i karikature Židova kao amoralnog kamatara ili Afrikanca kao divljaka. Ovdje je riječ o klasičnom govoru mržnje, a govor mržnje nije i ne može biti sloboda govora - on je huškanje na jednu zajednicu, u ovom slučaju na manjinsku i ugroženu zajednicu.

Istočnoeuropska ekstremna desnica pak često nalazi novu-staru žrtvu u Romima, također tradicionalno najobespravljenijem dijelu društva. Ovi posebno vrijedi za zemlje kao što su Češka, Mađarska i Rumunjska. Pošto migracije u te zemlje s visokom nezaposlenošću nisu uzele maha, Romi su bili "logične" žrtve optužbi za kvarenje utopijske organske nacionalne zajednice.

14

2) Red i zakon

I uz migrante i uz Rome, u ekstremno desnim krugovima veže se optužba za kriminal. Oni se ne gledaju samo kao "stranci" koji ne razumiju običaje većine, nego kao oni koji izravno ugrožavaju sigurnost "običnih ljudi" svojim kriminalnim ponašanjem. Svakome tko ne pati od rasističkih predrasuda poznato je kako kriminalno ponašanje nije posljedica nečije rase ili porijekla, nego nečijeg socijalnog statusa u društvu u kojem živi. Uvijek i svugdje u povijesti kriminal je bio najrašireniji među najsiromašnjima i najisključenijima iz društva. Borba protiv "imigrantskog" ili "romskog" kriminala još je jedna osnovna karakteristika suvremenog desnog ekstremizma koji dijeli s povijesnim fašizmom.

Osim borbe protiv "kriminalnih manjina", ekstremno desničarski zagovor reda i zakona ponekad je usmjeren i protiv onog što smatra korumpiranim političarima. Mnogi liberalni teoretičari u tome vide dokaz da je ekstremna desnica zapravo "populistička", tj. da staje na stranu "običnog čovjeka" protiv "elita". Međutim, ekstremna desnica gotovo nikad ne dovedi u pitanje sam politički sustav, ona ne predlaže neki sustav u kojem bi "običan čovjek" imao veći utjecaj na "elite". Upravo suprotno, ona sve politički problematične odluke svodi na pitanje korupcije, a njezin prijedlog za rješavanje korupcije je "čvrsta ruka", tj. manji utjecaj "običnog čovjeka" na politiku autoritarnih vođa. Umjesto populizma ili nekog antisistemskog prijedloga, ona zagovara ograničavanje građanskih prava i čvršću kontrolu elita.

3) Antikomunizam

Čvrsta ruka nema zadatak samo da dovede u red upravljače ili manjine, već je jedan od njenih temeljnih zadataka da eliminira subverzivne elemente, sve one koji postojećem sistemu vide neku demokratičniju alternativu. Kao što smo vidjeli u povijesnom pregledu ranije, antisubverzivna djelatnost bila je neizostavni dio uloge desnog ekstremizma i jedan od glavnih poticaja njezinom širenju u hladnoratovskom periodu. Iako Sovjetskog saveza više nema, borba protiv ljevice koju desnica vidi kao protivnika tradicije, "prirodnog poretka" i disciplinirane hijerarhijske zajednice ostaje pri vrhu samoproklamiranih zadataka ekstremne desnice. U poznatom manifestu Andersa Breivika, norveškog masovnog ubojice upravo se islam i "kulturni marksizam" prepoznaju kao ključni neprijatelji Europe. Osim toga, ekstremna desnica koja se pokušava distancirati od povijesnih fašizama također aktivno sudjeluje u reproduciranju onih teorija koje marksizam prikazuju kao totalitarnu ideologiju suprotnu demokraciji (o teoriji totalitarizma biti će govora u posljednjem poglavljju).

Još više nego na zapadu, antikomunizam je središnja tema istočnoeuropske ekstremne desnice. Daleko od moguće opravdane kritike bivših istočnoeuropskih režima, ekstremna desnica nastoji poništiti upravo one progresivne politike koje su donijeli tamošnji tzv. realsocijalistički sustavi. Zbog toga, istočnoeuropska desnica neodjeljiva je od pokušaja rehabilitacije predsocijalističkih režima, vrlo često onih koji su bili suradnici nacista (ustaše u Hrvatskoj, četnici, ljotićevci i nedivićevci u Srbiji, Horthy ili strelasti križevi u Mađarskoj, Željezna garda u Rumunjskoj, SS divizije baltičkih zemalja i druge snage kolaboracije) ili onih autoritarnih režima koji su prethodili drugom svjetskom ratu, a koji su imali simpatije prema fašizmu (Piłsudski u Poljskoj, Stojadinović ili kralj Aleksandar u Jugoslaviji, kralj Zogu u Albaniji...).

Pokušaj brisanja antifašističke i socijalističke tradicije istočnoeuropskih zemalja služi potkrepljivanju teorije kako su ti režimi bili samo sistem nasilja nametnut izvana čije rezultate treba iz temelja iskorijeniti. To se dakako ne odnosi na progon političkih protivnika ili demokratske deficite, nego na onaj dio progresivnih politika kao što su sekularizacija, poboljšanje nacionalne i socijalne ravnopravnosti, kao i

prava žena koje su realsocijalistički režimi uz sve nužne kritike bez sumnje ostavili u nasljeđe. Također, u situaciji kada proces tranzicije koji je trebao dovesti do demokracije i općeg blagostanja očito pokazuje kako nije uspio ispuniti obećanja, ekstremna desnica služi kao brana nekoj mogućnosti socijalističke alternative.

4) Nacionalizam

U zemljama bivše Jugoslavije, ali i drugdje, nacionalizam je prva asocijacija na fašizam. Međutim, ovdje bismo trebali napraviti jasnu razliku između onog što smo u prvoj točci objasnili kao zagovaranje podjela i širenje mržnje s jedne i nacionalizma s druge strane. Ovdje pod nacionalizmom ne mislimo samo na širenje nacionalne mržnje, nego na zagovaranje onih politika koje provode interesne ne jednog naroda, nego jedne države i prije svega kapitala na uštrb drugih država. Britanska ekstremna desnica kao jedan od glavnih ciljeva vidi izlazak iz EU, ne zato da bi predložila neki ravnopravniji odnos među narodima Europe i svijeta, nego zato da bi Britanija uspostavila čvršće odnose sa svojih nekadašnjim kolonijama gdje su uostalom i primarni interesi britanskog kapitala. Slično je s francuskom ekstremnom desnicom. Obje svoju kritiku baziraju na činjenici da je njemački kapital najviše profitirao od eurointegracije i posebno od izvoza kapitala. U svim slučajevima, ekstremna desnica zagovara vanskagu politiku koja će od njihove zemlje napraviti svjetsku silu iznad ostalih. No, ekstremna desnica u pravilu nije anti-europska jer vidi Europu (pri čemu obično misli na Zapadnu i Sjevernu Europu) kao posebnu civilizaciju vredniju od drugih civilizacija, što je u konačnici bilo i vizija povijesnih fašizama, posebno nacista koji su sebe vidjeli kao branitelje ujedinjene Europe.

Istočnoeuropska ekstremna desnica obično ima manje ambiciozne planove, ali vizije njihovih zemalja kao regionalnih sila, svakako daleko značajnije od najbližih susjeda, u pravilu su prisutne. I ovdje ekstremna desnica vidi svoju naciju kao naciju sličniju velikim zapadnim silama nego susjedima i naciju čiju je "povijesnu sudbinu" poremetio neki nepravedan događaj u povijesti, pri čemu se često misli na političko djelovanje manjina ili komunista. No upravo integracijom u svjetsko kapitalističko tržište, istočnoeuropske zemlje zapravo gube korak u razvoju, a ovis-

nost i neravnomjerna trgovinska razmjena između tih zemalja i današnje Njemačkoj zapravo je znatno veća nego što je ikada bila prema Sovjetskom savezu. Pošto su u takvoj situaciji planovi o stvaranju nekakve

Desni
ekstremizam

17

Nova desnica (Noua Dreaptă) Rumunjska

regionalne sile u Istočnoj Europi iluzorne, ekstremna desnica zadovoljava se obračunom s "povijesnim neprijateljima" manjinama i političkom ljevicom.

Dakle, općenito gledajući, europska ekstremna desnica promjenila je i prilagodila retoriku uvjetima suvremenost, no njene politike i njezina uloga se suštinski ne razlikuju od onog što je bila uloga povijesnih fašizama. Iako imamo keltski umjesto kukastog križa, islamofobiju umjesto antisemitizma, antidemokratski i antinarodni karakter njenih politika nije se promijenio.

Primjeri suvremene zapadnoeuropske ekstremne desnice

Desni
ekstremizam

20

Iako je nakon Drugog svjetskog rata Njemačka usvojila neke od najrigoroznijih antinacističkih zakona, uključujući i zakonsku zabranu osporavanja Holokausta, već smo vidjeli do koje je mjere nova njemačka država ovisila o strukturama izravno preuzetim od nacističkog režima. Osim toga, njemački neonacizam zadržao je veliku snagu izvan službene politike. Njemački nacisti su već desetljećima uključeni u stvaranja "Volksgemeinschafta", ili "nacionalnih oslobođenih zona", etnički čistih zajednica u ruralnim dijelovima Njemačke u kojima se živi, radi i podučava djecu mitovima o rasnoj superiornosti Nijemaca. Te zajednice imaju snažnu institucionalnu potporu najznačajnije ekstremno desne stranke u Njemačkoj Nacionaldemokratske stranke Njemačke (NPD). Ova stranka, iako ne osobito uspješna na saveznom nivou, prisutna je u nekim parlamentima saveznih država, prije svega na istoku zemlje. To prisustvo u bivšoj Istočnoj Njemačkoj nije nimalo slučajno. Odmah nakon raspada tamošnjeg realsocijalizma, nacisti su organizirano premještali svoju agitaciju tamo kako bi popunili politički vakuum i raspirivali mržnju među radnicima pogodjenim nezaposlenošću i privatizacijama. 1992. nacisti su organizirali poznati pogrom u Rostocku protiv tražitelja azila. Veliki neboder u kojem su bile smještene izbjeglice zapaljen je molotov-ljevim koktelima uz prisutnost policije koja nije reagirala, a više od četvrtine počinitelja bili su zapadnonjemački nacisti koji su samo za taj zločin doputovali u Rostock. Posljednjih godina u Kölну je pokrenuta nova neonacistička stranka pod imenom PRO-Köln koja je preuzeila više građanski izgled. U međuvremenu se proširila gotovo po cijeloj Njemačkoj, a ističe se provokativnom i otvorenom islamofobnom propagandom. Obje stranke regrutiraju velik dio uličnih neonacista, posebno na prosvjedima i sličnim manifestacijama.

Osim tih stranaka i ostatak političke scene opasno se kreće prema

ekstremnoj desnici. Kancelarka Angela Merkel nedavno je izjavila kako je eksperiment multikulturalizma u Njemačkoj propao, što je desetljećima bila teza upravo ekstremne desnice. S druge strane dugogodišnji socijal-demokratski političar Thilo Sarrazin 2010. objavio je knjigu "Njemačka se samouništava" u kojoj iznosi sve klasične rasističke mitove o superiornosti Nijemaca i inferiornosti muslimana, a uključuje i pseudoznanstvene mitove o posebnim genima koji određuju karakter pojedinih nacija. Ova knjiga postala je jedna od najprodavanijih knjiga na njemačkom jeziku posljednjih nekoliko desetljeća.

Suvremeni njemački nacisti

Ulični neonacisti u Njemačkoj koriste prikrivene znakove raspoznavanja među kojima se ističe modna marka Thor Steinar. Na toj sceni posljednjih godina također došlo je do određenih promjena pa tamošnji nacisti sve rjeđe pristaju uz modu čelavih nacista iz devedesetih, a sve više uz tzv. Autonome Nationalisten modu. "Autonomni" izravno preuzimaju načine djelovanja, retoriku i modu od ljevice i prikazuju se kao neku vrstu nehijerarhijskog pokreta otpora ("otpor bez vođe") koji se

bori protiv kapitalizma, a za "socijalni nacionalizam", a na prosvjedima izgledom pokušavaju imitirati tzv. Black Blok. Posljednjih godina ova nova nacistička moda proširila se gotovo po cijeloj Europi.

Puno opasnijih deozirnih demagogas i praveterorističke celije neonacista. Jedna od njih pod nazivom Nacionalsocijalističko

Jean-Marie Le Pen prilikom posjete Vojislavu Šešelju

podzemlje (NSU) otkrivena je nedavno i sasvim slučajno. Ova grupa je počinila barem deset rasno motiviranih ubojstava tijekom dvijetisućitih, a svojim zlodjelima hvalila se propagandnim filmovima koji su kružili među simpatizerima. Nakon prvotnog šoka činjenicom da je ova grupa tako dugo bila neotkrivena, pritisak javnosti na istragu pomogao je

curenju informacija koje jasno sugeriraju kako je postojala izravna veza između sigurnosnih struktura i ove grupe.

Francuska ekstremna desnica usko je povezana s već spomenutom Nacionalnom frontom, strankom koju je desetljećima vodio Jean-Marie Le Pen koji je devedesetih prijateljevao s četničkim vojvodom Vojislavom Šešeljem. Tu stranku sada vodi njegova kćer Marine Le Pen koja je na posljednjim predsjedničkim izborima dobila visokih 17,9% glasova, uglavnom na rasističkoj i islamofobnoj platformi. Veliki izborni uspjeh ove ekstremističke stranke negativno je utjecao na ostatak političke scene, pa se i ona sve više približava retorici ekstremne desnice kako bi joj preotela dio glasova. Jedan od najjasnijih primjera tog približavanja je bivši predsjednik Nicolas Sarkozy koji je izbore dobio na valu rasističkog sentimenta nakon pobune mladih migranata u predgrađima francuskih gradova tijekom 2005. Kao tadašnji ministar policije, Sarkozy je davao izjave o tome kako "smeće treba šmrkovima počistiti s ulica". Namjerna dvoznačnost ovih izjava poigravala se s rasističkim zahtjevima za izbacivanjem rasno inferiornih migranata iz Francuske. Dio tih obećanja je i ispunio protuzakonitom deportacijom Roma u Istočnu Europu.

Neki do glavnih predstavnika britanske ekstremne desnice danas su Britanska nacionalna stranka (BNP), nasljednica bivše Nacionalne fronte koja se osamdesetih u velikoj mjeri oslanjala na nasilne ulične čelave naciste, i Stranka nezavisnosti Ujedinjenog Kraljevstva (UKIP). Od njih dvije, BNP ima znatno jaču vezu s povjesnih fašizmom koje se teško rješava, a uspjeh temelji na potpori otvorenih rasista i na širenju teorija o inferiornosti Nebritanaca. BNP nema gotovo nikakav suvisao program koji bi ponudio alternativu ekonomskim politikama, pa se njihova popularnost isključivo temelji na zagovaranju čvrste ruke i poticanju neravnopravnosti migranata s ostalim građanima. UKIP je službeno stranka znatno više orijentirana britanskom nacionalizmu, odnosno projektu obnavljanja Britanije

kao svjetske sile nego rasizmu, međutim, između stavova njenih pristalica i pristalica BNP po pitanju rasizma, homofobije i simpatija prema povijesnom fašizmu postoje jako male razlike. S obzirom na rastuće podjele među zemljama Ujedinjenog Kraljevstva, mnogi engleski ekstremni desničari traže čisto englesku alternativu probritanskom BNP-u i UKIP-u u Engleskim demokratima (ED). Van parlamenta, ulična ekstremna desnica zadnjih godina najviše se organizirala kroz Engleski obrambeni savez (EDL), organizaciju koja je uključila znatan dio ekstremno desnih navijača. Ova organizacija orijentirala se organizaciji nasilnih demonstracija protiv muslimana koje često završavaju napadima na migrante. EDL je u međuvremenu organizirao sestrinske organizacije u drugim europskim zemljama kao što su Norveška i Danska. Ekstremisti iz EDL-a pokušavaju napraviti odmak prema povijesnim fašizmima i cijeli svoj program usmjeriti prema nasilnoj islamofobiji. Nedavno su se povezali i s malom Strankom britanskih sloboda (BFP).

Italija ima dugu tradiciju otvoreno fašističkih parlamentarnih stranaka. Dugo godina, jedna od najvećih parlamentarnih stranaka bio je Talijanski socijalni pokret (MSI) koji se službeno deklarirao kao fašistički da bi se devedesetih preimenovao u Nacionalni savez i približio pozicijama "desnog populizma". Ta stranka se kasnije spojila s vladajućom strankom tadašnjeg premijera Berlusconija koja je i danas najveća stranka u parlamentu. Postoje i mnoge stranke koje su željele sačuvati čvršću povezanost s fašističkim nasljeđem od kojih je danas najznačajnija Desnica (LD) i Trobojna vatra (FT), a po uličnom nasilju ističe se Nova snaga (FN). Nezavisno od te tradicije ranih devedesetih nastao je Sjeverni savez (LN), čije se politike izravno poklapaju sa politikama parlamentarne ekstremne desnice u drugim europskim zemljama, ali je orijentirana na veća prava bogatijeg sjevera zemlje. Osim parlamentarne scene u Italiji postoje i važne otvorene fašističke kulturne organizacije koji uživaju veliku potporu država. Najvažnija od njih je CasaPound, nazvana po fašističkom pjesniku Ezri Poundu. Nastala je kao fašistički skvot ili socijalni centar u Rimu, ali se u međuvremenu uz potporu institucija proširila po cijeloj Italiji.

I manje zapadnoeuropske zemlje imaju vrlo relevantnu desnoekstremističku scenu. U Austriji su Slobodarska stranka (FPÖ) i

Savez za budućnost (BZÖ), obje osnovane od pokojnog Jörga Heidera, postale sklonište kako za simpatizere nacista, tako i za suvremenije ekstremne desničare i zajedno imaju gotovo trećinu mesta u austrijskom parlamentu. Nizozemska Stranka slobode (PVV) nasljednica je duge tradicije nizozemske ekstremne islamofobije koja se skriva iza tobože progresivnih ideja liberalizma. Njen vođa Geert Wilders jedna je od najvećih zvijezda europskog desnog ekstremizma. Ekstremna desnica u Norveškoj (stranka progresa, FrP) i Danskoj (Danska narodna stranka, DF) postoji još od sedamdesetih. Te stranke odbijaju bilo kakvu vezu s povijesnim fašizmom, ali preuzimaju jedan dio politika ekstremne desnice posebno po pitanju migracija, reda i zakona i po svom protivljenju radničkim i socijalnim pravima. Slična njima je najveća stranka u Švicarskom parlamentu, Švicarska narodna stranka (SVP) iako ona ima znatno izrazitiju islamofobnu agendu, a njena propaganda se ne libi kokebitati s rasizmom. Od nedavno i druge skandinavske zemlje imaju snažne parlamentarne desno ekstremističke stranke, Švedske demokrate (SD) i Prave Fince (PS).

Izborni rezultati ekstremno desnih stranaka na posljednjim izborima:

Zemlja	Godina	Stranka	Postotak
Njemačka	2009	NPD	1,5%
Francuska	2012	FN	13,6%
Britanija	2010	UKIP	3,1%
		BNP	1,9%
Italija	2008	LN	8,3%
		LD	2,4%
Austrija	2008	FPÖ	17,5%
		BZÖ	10,8%
Nizozemska	2012	PVV	10,1%
Norveška	2009	FrP	22,9%
Danska	2011	DF	12,3%
Švicarska	2011	SVP	26,6%
Švedska	2010	SD	5,7%
Finska	2011	PS	19,1%

Vollstrecken

Primjeri suvremene istočnoeuropske ekstremne desnice

Istočnoeuropska ekstremna desnica pokazuje neke jasne razlike u usporedbi sa svojim zapadnim kolegama. Iz razumljivih razloga, ovdje je

Desni
ekstremizam

28

Mađarska garda, paravojna formacija Jobbika

naglasak znatno manje na islamofobiji (osim u nekim balkanskim zemljama) ili protivljenju migracijama, a znatno više na antikomunizmu i vezama sa povijesnim fašizmom.

Možda najistaknutiji primjer je Pokret za bolju Mađarsku (Jobbik). Ova antiromska, antisemitska i velikomađarska stranka uspela se u vrh mađarske politike tijekom prosvjeda protiv socijaldemokratske vlade koja je provodila do tad najekstremnije neoliberalne mjere što je dovelo do kolapsa kako te stranke, tako i gospodarskog sustava zemlje. Jobbik je popularnost stekao antikomunističkom retorikom (pri čemu je vladajuću liberalnu politiku izjednačavao s komunizmom), te nasiljem prema manjinama na koje je prebacivao odgovornost za socijalne probleme.

Njihova orientacija uličnom nasilju važan je element njihove snage. Organizirali su već nekoliko paravojnih formacija koje sudjeluju u napadima prije svega na Rome.

Desni ekstremizam

29

Slična stranka samo manje uspješna je češka Radnička stranka socijalne pravde (DSSS). Ova stranka izravno povezana s češkim uličnim nacistima pokušava koristiti socijalnu demagogiju, ali njezin program i djelovanje se u konačnosti svodi samo na antiromski rasizam i fizičke napade na tamošnju romsku zajednicu. Poljska ekstremna desnica uspjela je u prošlom desetljeću čak formirati i vlast. Danas najveća opozicijska stranka Pravo i pravda (PiS) izbore je osvojila na snažnoj platformi reda i zakona i ultrakonzervativizma uz veliku potporu katoličke crkve. Iako je njihova platforma danas znatno ublažena, zagovaranje čvrste ruke, te snažan konzervativizam, homofobija i antikomunizam još su uvijek najvažnije karakteristike PiS-a.

Na poljskoj ekstremnoj desnici važni su ulični nasilni pokreti, često vezani uz navijački pokret. Oni su rijetko otvoreni nacisti, iz očitih povijesnih razloga, ali su s druge strane nisu ništa manje autoritarni ni isključivi.

Najvažniji od njih je Poljski nacionalni preporod.

Dok je na Zapadu navijački pokret danas pretežno apolitičan ili antifašistički, u Istočnoj Europi stadioni ostaju jedno od glavnih mjesa regrutacije mladih u desnoekstremističke krugove. Takva je situacija i u Ukrajini koja od nedavno ima i značajnog parlamentarnog

predstavnika ekstremne desnice, paradoksalno nazvanog Sveukrajinski savez Sloboda (Svoboda). Ova ksenofobna, antikomunistička i autoritarna stranka ima snažne veze s rasističkim huliganima i izravno je uključena u ulično nasilje. U baltičkim zemljama ekstremna desnica etablirana je u nominalno umjerenoj desnici koja je u pravilu angažirana u projekte rehabilitacije nacističkih kvislinga iz tih zemalja uključujući i baltičke SS divizije. Bugarska ekstremna desnica zastupljena je u savezu Ataka koji se ističe po antiromskom i autoritarnom programu. Manja i nasilnija grupa je VMRO - Bugarski nacionalni pokret koja je poznata po napadu na zajednicu Jehovinih svjedoka pri čemu su prebili i teže ozlijedili nekoliko osoba uključujući i djecu i starije osobe. Njihov rumunjski pandan po količini nasilja prema manjinama je Nova desnica koja je organizirana kao paravojna skupina i kao uzor uzima Željeznu gardu, fašističku organizaciju i tridesetih zloglasnu po posebno gnjusnim klanjima Židova i političkih protivnika u mesnicama.

Iako je Grčka imala sasvim različitu povijest od istočnoeuropskih bivših realsocijalističkih zemalja, današnja Europa sve se manje dijeli na istok i zapad, a sve više na zemlje centra, izvoznice kapitala i zemlje periferije sa zavisnom strukturon gospodarstva. Među ove druge svakako spada Grčka. Većina Grka bi još do prije par godina na pitanje postoji li neonacizam u Grčkoj odgovorila negativno. To se drastično promjenilo posljednjih godina tijekom posljednje krize. Prilikom masovnih prosvjeda protiv "antikriznih mjera", tijekom kojih je dolazilo i do sukoba s policijom, pojavila se i jedna civilna grupa koja je bila angažirana u razbijanju prosvjeda protiv mjera štednje. Ta grupa bila je do tad malo poznata neonacistička stranka Zlatna zora (XA). Ta organizacija 2005. čak se i službeno raspustila jer nije mogla izdržati napade antifašističkog pokreta, ali danas je jedan od ključnih političkih faktora u zemlji, sudjeluje kako u

Desni ekstremizam

31

Zlatna zora

parlamentarnoj politici, tako i u uličnom nasilju, a na taj položaj je došla aktivnom suradnjom s policijskim strukturama i podrškom onih koji su se najviše uplašili narodnim zahtjevima za socijalnijom politikom.

Izborni rezultati ekstremno desnih stranaka na posljednjim izborima:

Zemlja	Godina	Stranka	Postotak
Mađarska	2010	Jobbik	16,7%
Češka	2010	DSSS	1,1%
Poljska	2011	PiS	29,9%
Ukrajina	2012	Svoboda	10,5%
Bugarska	2009	Ataka	9,4%
Grčka	2012	XΑ	6,9%

Opasnost desnog ekstremizma u Hrvatskoj i regiji

Rat je u zemljama bivše Jugoslavije donio i režime koji su bili autoritarni, isključivi prema manjinama, a nerijetko i nasilni prema nepoželjnima i političkoj opoziciji. Dakle svi režimi devedesetih uključivali su elemente ekstremne desnice u svoje politike. Ponekad tu vezu nisu osobito ni skrivali. Franjo Tuđman otvoreno je isticao pokojnog španjolskog fašističkog

Desni ekstremizam

32

Prosvjed protiv fašizma, Novi Sad, studeni 2007. godine

diktatora Francisca Franca kao svoj uzor. Iako je službeno zagovarao politiku "nacionalne pomirbe", njegov režim značio je i rehabilitaciju ustaškog pokreta što je pomoglo i donekle zakašnjelom uvođenju mode čelavih nacista u Hrvatsku. Ti nacisti, koji su u Hrvatskoj pogrešno identificirani kao skinheadi ili skinsi, bili su ključni u provođenju nasilja prema "alternativcima", ljevičarima, homoseksualcima i manjinama.

Šovinizam režima Slobodana Miloševića poznat je kao ključni uzročnik svih ratova u bivšoj Jugoslaviji. No, osim Miloševića, ni njegova

opozicija nije bila ništa manje desnoekstremistički orijentirana. Dok je Milošević svoj velikosrpski šovinizam skrivao iza tobože jugoslavenske politike, njegova opozicija bilo je znatno više orijentirana rehabilitaciji četništva i ultrakonzervativnim vrijednostima "domaćinske Srbije". Slični konzervativizam, samo islamski orijentiran, bio je također i sastavni dio bošnjačke politike devedesetih, kao i drugih nacionalnih politika u BiH.

Desni
ekstremizam

33

Prosvjed protiv fašizma, Zagreb, travanj 2012. godine

Također, kao i u ostaku Istočne Europe, stadioni su ostali ključno mjesto indoktrinacije mladih desnoekstremističkim idejama. Većinu navijačkih grupa dugo su kontrolirali nacisti koji su svoje ideje nasilno nametali cijeloj grupi. U velikom broju grupa, ta situacija je prisutna i danas. Antikomunistički pokušaji negiranja socijalističkog nasljeda i jednog dijela njegovih progresivnih politika danas je sastavni dio politika svih crkava i drugih vjerskih institucija u regiji. U nekim zemljama, prije svega u Srbiji, država ne zaostaje za crkvom u rehabilitacijama kvislinga i fašista predstavljajući ih kao antikomuniste ili nacionalne heroje.

Moda uličnog nacizma, antiromski, antimanjinski, homofobno i antiljevičarski orijentiranog i dalje je prisutna. Najsnažnije je prisutna u Srbiji gdje godinama postoji više organizacija, manje ili više proruski i procrkveno orijentiranih (i financiranih), od Nacionalnog stroja, preko Obraza, 1389, Naših do Srbske akcije. Hrvatski i bosanskohercegovački pokreti za sad nisu dostigli tu razinu organiziranosti, iako postoje pokušaji i u tom smjeru. Parlamentarno orijentirana ekstremna desnica dugo godina bila je zastupljena u Srbiji prije svega preko Srpske radikalne stranke kojoj u posljednje vrijeme najveću konkureniju pravi izrazito klerikalno

Jobbik, velikomađarski plakat

i tradicionalistički Srpski sabor Dveri.

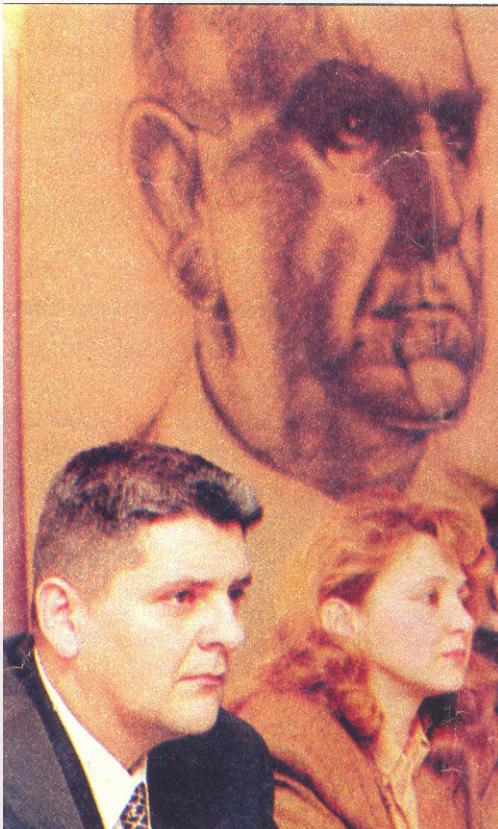
Kada govorimo o hrvatskoj parlamentarnoj sceni često su

glavni zastupnici desnoekstremističkih ideja bile tzv. pravaške stranke. Danas su te strančice podijeljene i često su si pri-dodaju teško razumljive i raspozнатljive nastavke koji bi ih trebali razliko-vati međusobno. Na toj

sceni vjerojatno nije sigurno s ko-jom od drugih stranaka su trenutno u koaliciji, a koju proglašavaju za nacionalnog izdajnika, jer se njihove koalicije i neprijateljstva mijenjaju na tjed-noj bazi. Sve one doduše prije svega kalkuliraju kako da ugrave neku

poziciju na vlasti, makar lokalnoj, zbog čega se ni jedna ne libi suradnje s ostalim strankama koje inače nazivaju antihrvatskim. Neke od njih, suprotno proklamiranom patriotizmu postale su praktički sateliti velikomađarskog Jobbika koji ih financira i kojem pomažu pri organiziranju demonstracija za Veliku Mađarsku čak i u Hrvatskoj, u malim selima Slavonije s mađarskom većinom, iako Jobbikova propaganda u pravilu kao

“mađarske zemlje” prikazuje i više od pola Hrvatske. Jobbik je aktivan i među vojvodanskim Mađarima gdje se svojim izdašnim finan-cijskim sredstvima nameće u organizaciji “kulturnih manifestacija”.

Ante Đapić ispred slike Ante Pavelića

Teorija ekstremizma

U periodu nakon Hladnog rata sve češće se koristi termin ekstremizam kako bi se označile one grupe, pokreti i pojedinci za koje se procjenjuju da predstavljaju opasnost za ustavni poredak. Takvo korištenje termina nametnulo se prije svega kroz strukture njemačkog Saveznog ureda za zaštitu Ustava (Verfassungsschutz). Ta teorija ekstremizma, jednako lijevog i desnog zapravo je nasljednik hladnoratovske teorije totalitarizma, koja je tvrdila da je jedino parlamentarni i antikomunistički sustav jamstvo sloboda, demokracije i sveopćeg blagostanja.

Desni
ekstremizam

36

Nažalost, ta dogma pokazala se kao prilično povijesno neutemeljena. Antikomunistička orijentacija tzv. slobodnog svijeta značila je i otvorenu potporu fašističkim režimima u Španjolskoj i Portugalu, a kasnije i vojnim diktaturama u Grčkoj, Turskoj, raznim latinoameričkim i drugim zemljama. Također, ona je donijela i vojne intervencije s elementima genocida u zemljama kao što su Alžir ili Vijetnam, a visoka razina političke represije prema ljevici i borcima za ljudska prava pokazala je kako politika tih zemalja nije orijentirana prema zaštiti ljudskih prava, nego prije svega prema nacionalnoj sigurnosti. Naposljetku, kao što smo vidjeli, obnova poslijeratne ekstremne desnice izravno je vezana uz potrebe nacionalne sigurnosti i gušenja "unutarnje subverzije".

Dakle, današnja ekstremna desnica u pravilu nije protiv političkog sustava, nego prije svega za manju razinu ljudskih i građanskih prava, a za čvrstu ruku, autoritarnu i represivnu državu. Te težnje često

se poklapaju sa željama istih onih sigurnosnih službi koji bi ekstremnu desnicu trebale pratiti. Ovakva teorija ekstremizma omogućava da se kao subverzivni i opasni elementi označavaju oni pojedinci i grupe koji se zalažu za demokratičniji, egalitarniji sustav, dok dobar dio autoritarne desnice ostaje u okvirima onog što sigurnosne službe procjenjuju kao legitimnu politiku. Ukratko, povjesno ekstremna desnica nikada nije funkcionalala kao antisistemski pokret, nego kao zagovornik i provoditelj ekstremnih politika sistema protiv borbe za demokratičnije i ravnopravnije uređenje. Antifašistički pokret koji želi biti dosljedan svojoj tradiciji mora ostati nositelj takvih težnji, ne da bi oživljavao sukobe u prošlosti, nego da bi sudjelovao u osiguravanju bolje budućnosti.

Desni
ekstremizam

37

Fašistički simboli

Svastika je vrsta križa s obje prečke jednakih duljina (horizontalna dimenzija je jednaka vertikalnoj) s dodanim "rukama" na sve četiri strane križa, koje oblikuju kvadrat s upisanim križem kojem "fale" četiri polovice stranice. Za vrijeme nacističke Njemačke to je bio simbol nacističke partije, a danas ga koriste neonacisti širom svijeta.

Željezni križ utemeljen kao vojno odlikovanje nekadašnje Pruske tijekom Napoleonskog rata, početkom 19. stoljeća, postao je najpoznatije vojno odlikovanje u Nacističkoj Njemačkoj. Kao simbol militarizma često je korišten od strane ekstremno desnih heavy metal i rock bendova, ali ne mora nužno označavati političku pripadnost benda.

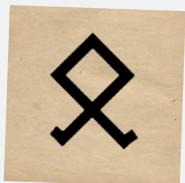
"SA" je kratica za Sturmabteilung (njem. Jurišni odredi), koja je bila paravojna organizacija nacističke stranke (NSDAP). SA odredi su bili jedna od najvećih paravojnih organizacija u povijesti, a općenito su bili poznati kao Smeđe košulje zbog boje uniformi. Unutar SA je kasnije nastao SS.

"SS" je kratica za Schutzstaffel (njem. Zaštitni odredi), koja je bila golema paravojna organizacija nacističke Njemačke. Wehrmacht je bila službena vojska Trećeg Reicha, a oni su bili paralelna vojska koja je primala naredbe isključivo od svojih časnika. Simbol koriste europski neonacisti.

Keltski križ je vjerojatno najpopularniji simbol među evropskim neonacistima, čak i više od svastike, zato što je upotreba svastike zabranjena u nekim zemljama.

Odal runa je također popularni simbol među neonacistima. Odal runa je posljednje slovo "furtharka", modernog vikinškog pisma koje se sastoji od 16 slova. Odal su prvotno upotrebljavali etnički Nijemci (Volksdeutsche), pripadnici SS regimente (7. Freiwilligen SS-Gebirgs - Division Prinz Eugen) koja je operirala u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.

Desni
ekstremizam

41

Wolfsangel runa (Vukodlak) je drevna njemačka runa koja je u prošlosti smatrana čarobnom u borbi protiv vukova. Vukodlak je naziv koji je Hitler i nacistički vrh koristio za teroriste koji su trebali nastaviti borbu i nakon pada nacističke vlasti. Ovaj simbol najčešće koriste neke skandinavske neonacističke organizacije dok je u prošlosti njega koristila "Waffen SS Divizija Das Reich".

Man runa, Yr runa su simboli života i smrti, koriste ih neonacisti zajedno s drugim runama, posebno flamanski nacisti iz organizacije "Vorpoost". U nacizam su ih uvele neke jedinice SA.

Triskele je simbol apartheida i rasne podjeljenosti. Službeni je simbol "Blood and Honour" neonacističke organizacije koja je osnovana radi širenja neonacističke ideologije i "buđenja" nacionalnog i rasnog ponosa kroz muziku. Također, koristi se i kao simbol Južnoafričke rasističke organizacije Afrikaaner Weerstandsbeweging.

Križ sa završetkom u obliku strelica je bio simbol mađarske fašističke stranke (NyilaskeresztesPart) koja je došla na vlast 1944. godine u tadašnjoj okupiranoj Mađarskoj. Simbol koriste moderni Mađarski čelavi nacisti.

"W" - World Church of the Creator je simbol bizarnog kvazi religijskog nacističkog pokreta "kreativista" koji propovjeda superiornost bijele rase. Kruna označava tobožnju aristokratsku poziciju bijele "rase" u prirodnom poretku vrsta. Aureola označava vjerovanje da je bijela rasa jedinstvena i sveta iznad svih ostalih vrijednosti.

Ku Klux Klan (KKK ili samo Klan) rasistički pokret na jugu SAD-a koji zagovara prevlast "bijele rase" nad ostalim rasama, antisemitizam, mržnju prema katolicima (ovo se osobito odnosi na imigrante iz Poljske, Italije i Irske) i homofobiju. Odgovoran za brojna ubojstva i napade, dugo godina uživao zaštitu policijskih i političkih struktura mnogih saveznih država na jugu SAD-a.

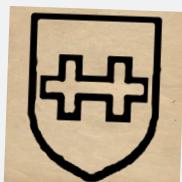
Simbol ruske nacionalne unije prikazuje čirilično slovo “P” u križu koje označava prvo slovo u ruskoj riječi “Rusija”.

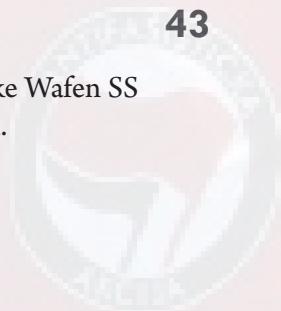
“**Naoružana ruka**” je simbol poljskih neonacista.

Desni
ekstremizam

43

Dvostruki križ i štit je bio simbol ruske Waffen SS divizije. Simbol koriste ruski neonacisti.

“HA” simbol označava “Hereditas Ambitusque” što znači “nasljedivanje i opseg” (tj. “krv i zemlja”). Koristi ga španjolski neonacistički Pokret za Indo-Europska istraživanja.

Bljesak munje u bijelom krugu simbol je Britanske unije fašista i nacional-socijalista od 1935 – 1940. godine, a danas ga koriste britanski neonacisti.

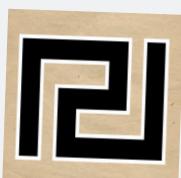
Svastika sa oštricama simbol koji prikazuje kombinaciju svastike i Andrijinog križa a koriste ga ruski neonacisti.

Sunčani znak, odnosno križ unutar kruga, je koristila norveška naciistička stranka kao službeni znak od 1933. do 1945. godine. Bugarski nacionalni socijalistički pokret „Ratnik“ također je koristio sunčanu križ kao službeni simbol od 1936. do 1944. godine. Razne nacionalističke i neonacističke skupine koriste sunčani križ da predstavlja bijelu rasu.

Zastava vojske Konfederacije simbol je robovlasničkog društva i rasne segregacije. Koriste ju neonacisti širom svijeta.

Znak Zlatne zore, neonacističke organizacije u Grčkoj, koju je 1993. osnovao i danas vodi Nikolaos Michaloliakos. Njihova ideologija je ultranacionalistička, ksenofobna i usmjerena protiv imigranata.

Omladinski pokret “64 županije” je fašistička organizacija koja se zalaže za Mađarsku u granicama u okviru nekadašnje Austrougarske. Mađarska (Ugarska) tada je imala 64 županije.

Jobbik (mađ. “Desnije”) je mađarska ultra-desna antiromska, antisemitska i homofobna stranka. Trenutno su treća najveća stranka u mađarskom parlamentu, a usko su povezani i s uličnim rasističkim grupama koje teroriziraju “nepodobne”. Osim širenja mržnje prema manjinama, zalažu se i za obnovu Velike Mađarske koja bi uključivala cijelu Slovačku, četvrtinu Rumunjske i gotovo polovicu Hrvatske.

Desni ekstremizam

45

Obraz (puno ime Otačastveni pokret Obraz) je ekstremno desničarska organizacija u Srbiji. Jedni od njihovih glavnih programskih ciljeva su uspostavljanje pravoslavnog kršćanstva kao državne religije i vođenje vlasti isključivo od strane etničkih Srba. Obraz je klerofašistička organizacija, koja je 2005. godine sudjelovala u razbijanju Beograd Pridea.

SNP Naši je srpska klero-fašistička organizacija zasnovana na ideologiji krvi i tla, ideji stvaranje Velike Srbije, demagogiji kosovskog mita i pravoslavnom radikalizmu. Učestvovali su u svim neredima sa Obrazom, a poznati po veličanju srpskih ratnih zločinaca iz rata '90-ih.

Četnici su bili članovi srpske vojne organizacije s izrazito nacionalističkim šovinističkim velikosrpskim ciljem. Simbol četnika je lubanja okružena natpisom – “Za kralja i otadžbinu, sloboda ili smrt”. Četnici su za vrijeme Drugog svjetskog rata bili kvislinzi i surađivali su sa okupatorom i borili se protiv Narodnooslobodilačkog pokreta, a nerijetko surađivali i sa ustašama.

Nacionalni stroj je neonacistička organizacija koja je formirana u Srbiji u svrhu promicanja antisemitizma, rasizma i nacionalne mržnje.

“U” službeni je znak UHRO-a (Ustaša – hrvatska revolucionarna organizacija). Znak se sastoji od slova “U” unutar kojeg se nalazi goruća bomba. UHRO je osnovao Ante Pavelić u Italiji 1929. godine. Njihova glavna djelatnost uz demonstracije bile su terorističke akcije. U Hrvatskoj su došli na vlast pomoću fašističke Italije i nacističke Njemačke 1941. godine u proglašili NDH.

UM znak označava službeni znak Ustaške mladeži, a sastoji se od isprepletenog slova U i vitice

Ustaška značka se sastoji od slova U unutar trop-lete vitice. Nalazila se na službenoj zastavi NDH.

Državni grb NDH se sastoji od šahiranog štita od dvadeset i pet polja koja počinju bijelom bojom.

Desni
ekstremizam

47

Trolist, ili Zvonimirov križ (prema hrvatskom kralju Dmitru Zvonimиру koji je vladao 1075-1089) bila je oznaka oružanih snaga NDH. Koristio se iz tri razloga. Prvi kao znak hrvatskog domobranstva (tako se htjelo pokazati da vojska NDH vuče korijene iz Austro - ugarske vojne povijesti a ne iz prve Jugoslavije). Drugi kao dekorativni zbog čega su stvoreni redovi i odličja. Treći u zrakoplovstvu NDH trolist ulazi u tzv. njemački vojni križ i tako stvara novu insigniju na zrakoplovima.

NDH je kratica za Nezavisnu Državu Hrvatsku, zločinačku fašističku tvorevinu nastalu 1941. godine na genocidnoj politici usmjerenoj protiv Srba, Roma, Židova i Hrvata antifašista.

AP označava inicijale ustaškog poglavnika Ante Pavelića. Znak se koristio u početku na kapama svih pripadnika Ustaške vojnica, a od kraja 1941. godine za taborske kape vojničara i dočasnika. Isti znak nalazi se na naličju zastave 369. pješačke pukovnije.

Grb sa mačem bio je službeni simbol "Hrvatskog narodnog otpora", organizacije zamišljene još 1944. za borbu iza partizanskih linija. Ratne operacije su onemogućile realizaciju, pa je HNO osnovan tek 1955. u emigraciji. Prvi zapovjednik je bio Vjekoslav Maks Luburić. Organizacija se bavila terorističkim napadima, otmicama i ubojstvima. Prema nekim emigrantskim izvorima, oštrica okrenuta prema dolje označava borbu za granicu na Drini.

"U" sa križem simbol je hrvatskih ekstremnih desničara nakon višestranačkih promjena u Hrvatskoj koji veličaju ustaštvo i NDH. Oni promiču razne ideologije mržnje i često koriste njihove nasilne oblike: antisemitizam, šovinizam, rassizam, ksenofobiju, seksizam, homo/bi/trans-fobiјu, partijarhat, etnocentrizam, vjerski ekstremizam i ekspanzionistički nacionalizam.

14

14: Označava citat američkog neonacista Davida Lanea od četrnaest riječi: "We must secure the existence of our people and a future for white children." U prijevodu: "Moramo osigurati naše postojanje i budućnost za bijelu djecu."

18

18: Označava prvo i osmo slovo alfabeta: AH – Adolf Hitler. Kod koriste i neonacističke organizacije kao Combat 18 i Sturm 18.

28

28: Označava drugo i osmo slovo alfabeta: BH – Blood and Honour.

88

88: Označava osmo slovo alfabeta: HH – Heil Hitler.

168:1

168:1: Označava Bombaški napad u Oklahoma Cityju 1995. godine kada je život izgubilo 168 ljudi. Neonacistički ekstremist Timothy McVeigh osuđen je na smrt i pogubljen 2001. godine. Kod simbolizira rezultat ovog antisemitskog terorističkog čina.

Desni
ekstremizam

50

PROTI V F

Nakladnici:

**Savez antifašističkih boraca i antifašista
Republike Hrvatske**

i

**Alerta - Centar za praćenje desnog ekstremizma i
protudemokratskih tendencija**

Za nakladnika:

Ratko Maričić, dipl. iur.

Autori:

Nikola Vukobratović

Mario Šimunković

Recenzent:

mr. sc. Miroslav Kirinčić

Grafička priprema i dizajn:

Mario Šimunković

Tisak:

Vjesnik d.d., 2012. godine

Naklada:

2500 primjeraka

